

Eesti Vabariigi Põllumajandusministeerium

**Mee tootmise ja turustamise arendamise
Eesti riiklik programm
01.09.2013 - 31.08.2016**

Programm on koostatud vastavalt Euroopa Nõukogu määrusele (EÜ) nr 1234/2007 ja Euroopa Komisjoni määrusele (EÜ) nr 917/2004 mee tootmise ja turustamise arendamiseks Euroopa Liidu liikmesriikides

Programmi koostas:
Põllumajandusministeerium koostöös
Eesti Mesinike Liidu, Eesti Kutseliste
Mesinike Ühingu ja Saaremaa
Meetootjate Ühinguga

Tallinn

2013

Sisukord

lk.

1. Sissejuhatus. Taust
 - 2.1. Peamine eesmärk:
 - 2.2. Kaasnevad eesmärgid:
 3. Programmi meetmed
 - 3.1. Tehniline abi mesinikele.
 - 3.1.1. Eesmärk:
 - 3.1.2. Alameesmärgid:
 - 3.1.3. Tegevussuunad:
 - 3.1.4. Kavandatavad tulemused
 - 3.2. Varroatoositõrje
 - 3.2.1. Eesmärk
 - 3.2.2. Alameesmärgid
 - 3.2.3. Tegevussuunad
 - 3.2.4. Kavandatavad tulemused
 - 3.3. Meeanalüüsid
 - 3.3.1. Eesmärk
 - 3.3.2. Alameesmärgid:
 - 3.3.3. Tegevussuunad:
 - 3.3.4. Kavandatavad tulemused
 - 3.4. Mesilasperede arvukuse suurendamine
 - 3.4.1. Eesmärk
 - 3.4.2. Alameesmärgid:
 - 3.4.3. Tegevussuunad:
 - 3.4.4. Kavandatavad tulemused
 - 4.1. Tehniline abi
 - 4.2. Varroatoositõrje
 - 4.3. Meeanalüüsid
 - 4.4. Mesilasperede arvukuse suurendamine
 - 5.1. Programmi tegevuse koordineerimine
 - 5.2. Programmi kaasatud organisatsioonid
 7. Eelarve
 - 8.1. Juhtkomisjon
 - 8.2. Juhtkomisjoni ülesanded:
 - 8.3. Juhtkomisjoni liikmed
 - 8.4. Näitajad
 9. Kontaktandmed
 10. Riiklik ja struktuuriabi mesindusele
- Eesti mesinduse struktuur
- LISA 1
 - LISA 2 Programmi detailne eelarve

Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riiklik programm

01.09.2013–31.08.2016

1. Sissejuhatus. Taust

Eesti mesindusel on ligi kahesaja aasta pikkune ajalugu, mil mesindus on olnud maaelu ja põllumajanduse lahutamatu osa. Mesindus on kuulunud maalähedase elulaadi juurde, andes mesinikele meetoodangu kaudu sissetulekut ja rikastades toidulauda kõrgekvaliteedilise tervisliku meega.

Mesilasperede tähtsus on oluline aia- ja põllukultuuride ning looduslike taimeliikide tolmeldamisel, tagades muu hulgas ka looduslike taimekoosluste tasakaalu säilimise ja paranemise. Euroopa Parlamendi resolutsioonis P6_TA(2008)0567 “Mesinduse olukord” 20.11.2008. a. tuuakse esile mesinduse kasulik mõju ökosüsteemile tervikuna, sealhulgas bioloogilise mitmekesisuse säilitamisel, ja mesinduse eriti oluline osa põllumajanduse ökosüsteemi seisukohast. Euroopa Parlamendi resolutsioonis esitatud andmetel sõltub 76% inimeste tarbeks mõeldud toiduainete tootmisest ja 84% Euroopas kasvatatavatest taimeliikidest mesindussektorist ja mesilaste tolmeldamistegevusest.

Eestile on iseloomulik põhjamaiselt jahe kliima ja pikk ning külm talv. Mesilaste talvitumine Eesti kliimatingimustes kestab kuni 6 kuud ja selle aja vältel ei tee mesilased tarust produktiivseid väljalende. See tingib Eesti mesinduses Euroopa Liidu keskmisega võrreldes tunduvalt suuremaid kulutusi. Kliimatingimuste tõttu on suuremad kulutused muuhulgas mesilaste talvesöödale (keskmiselt 20 kg suhkrut mesilaspere kohta) ja mesilastarude ning mesindushoonete täiendavale soojustamisele. Selle tõttu on mee tootmiskulud ja omahind Eestis, võrreldes Euroopa Liidu vastavate keskmiste näitajaga, oluliselt kõrgemad.

Ajalooliselt algas Eesti mesinduse kiire areng XX sajandi alguses. 1939. a loendati Eestis kokku juba enam kui 110 000 mesilasperet, seega rohkem kui 2,5 peret ruutkilomeetri kohta. II maailmasõja tõttu hävis suur osa mesilaid, ja 1945. a oli Eestis alles vaid 17 000 mesilasperet.

Mesinike suure töö tulemusena oli Eestis 1974. a taas enam kui 104 000 mesilasperet. Kuid 1978. a. levis Eestisse varroatoos ja selle ohtliku mesilashaiguse tõttu vähenes mesilasperede arv kiiresti. Nii oli Eestis 1984. a järel 45 000 ja 1993. a. vaid 20 000 mesilasperet. Selle tulemusena vähenes tunduvalt mee tootmine ja tarbimine Eestis. Samas võimaldaks Eesti looduslike taimekoosluste meekorje potentsiaal teadlaste hinnangul pidada Eestis vähemalt 150 000 mesilasperet.

Alates 1993. a on Eestis tehtud mesinduse alal suurt arendustööd. Selle tulemusena mesilasperede arvu vähenemine peatus ja mesinduse kandepind hakkas laienema. 2001. aasta põllumajandusloenduse andmetel oli Eesti põllumajanduslikes majapidamistes ja kodumajapidamistes kokku 7600 mesinikku ja 48 000 mesilasperet. 2002. a oli juba 50 500 mesilasperet. Samas on mesinike keskmine vanus kõrge, lähenedes 60 aasta piirile. Eesti mesinikkond vananeb ning üha enam vanemaid mesinikke jääb mesinduslikust tootmistegevusest kõrvale. Selleks, et tagada Eesti mesinduse järjepidevus, suureneb vajadus tuua mesindussektorisse uusi mesinikke.

Eesti mesilatele tekitas väga suurt kahju 2002./2003. aasta talv, kui hukkus enam kui 35% mesilasperedest. Ka järgnevatel aastatel talvekahjud on olnud tavalisest suuremad, mille oluliseks kaaspõhjuseks on varroatoosi tugevnev agressiivsus ja surve mesilasperede elujõulisusele. Statistikaameti andmetel langes 2008. a. mesilasperede arv 24 800ni. Järgneval perioodil on tehtud

suurt tööd selle nimel, et vähendada mesilasperede hukkumise riske ja suurendada mesilasperede arvu. Eesti Konjunktuuriinstituudi poolt 2013. a alguses läbi viidud uuringu „Eesti mesindussektori struktuur“ järgi oli 2012. a Eestis arvestuslikult 43 900 mesilasperet. Statistikaameti esialgsel andmel oli 2012. a Eestis 41 400 mesilasperet. Seega on arendustöö toonud mesilasperede arvus teatud positiivseid nihkeid, kuid jätkuvalt on probleemiks mesilasperede suhteliselt suur hukkumine või tuntav nõrgenemine, see aga ei taga Eesti mesinduse võimekust. Mesindussektori jätkuva arendustöö eesmärk on tagada mesilasperede arvu ning meetoodangu suurenemine, et katta siseturu vajadused kõrge kvaliteediga kodumaise mee järele (mee isevarustuse tase on Eestis 70-85%). See arendustöö nõuab ka mesinike teadmiste täiendamist ja uute mesinike väljaõpetamist.

Statistikaameti andmel toodeti Eestis 2011. a 681 tonni ja 2012. a esialgsel andmel 957 t mett. Meetoodangu varieeruvus on suur, sõltudes suurel määral konkreetset aastal valitsenud ilmast. Mee tarbimine Eestis kasvab. Statistikaameti leibkonnauuringu kohaselt tarbiti 2011. a Eestis 1,2 kg mett pereliikme kohta. 2001 ja 2011 võrdluses suurenes mee tarbimine 72%.

Eesti riikliku mesindusprogrammi tegevus eelseisval perioodil on suunatud mesilasperede arvukuse suurendamisele ja keskmise meetoodangu optimaalse taseme saavutamisele. Täiustatakse mesinike algõppe- ja teabelevi- ning nõustamise süsteemi, et tagada piisava arvu uute mesinike toomine mesindussektorisse ja anda tegevmesinikele tänapäevasel tasemel erialaseid teadmisi. Mesinduse piirkondliku arendustöö ja teabelevi tõhustamiseks toetatakse kohalike mesinike ühenduste tugevnemist ja mesinike koostööd ning ühistegevust mesinduse alal ja meetootmise ning -turustamise arendamisel.

Mesindusprogrammi raames pööratakse tähelepanu mee kvaliteedile ning toiduohutusele mee tootmise ja käitlemisel.

Varroatoos on levinud kõigi Eesti piirkondade mesilates, põhjustades mesilasperede nõrgenemist ja hukkumist ning tekitades mesinikele suurt majanduslikku kahju. Nimetatud kahjude minimeerimiseks rakendatakse käesoleval programmiperioodil varroatoositõrje ja profülaktika meetodid ning selle baasil mesinike teavitamise tegevusi.

Mesilasperede arvukuse, mesilaste tõumaterjali kvaliteedi tõstmiseks ja meesaagi suurendamiseks tegeldakse mesilaste tõuparandustööga. Selleks jätkatakse arendustööd tõumesila (tõuparandustöö keskuse) baasil, mille juures asuvad tõupuhta paarumise piirkonnad (väikesaared) kraini, itaalia ja buckfasti tõugu mesilastele. Mesilasemade suunatud viljastamiseks juurutatakse ja kasutatakse kunstliku seemendamise meetodit.

Eestis ei saa mesindus ei suunatud struktuurabi ega riiklikku toetust.

2. Programmi eesmärk

2.1. Peamine eesmärk:

- ✓ arendada Eesti mesindussektorit, parandades mesindussaaduste tootmise ja turustamise tingimusi ja võimalusi.

2.2. Kaasnevad eesmärgid:

- ✓ aidata kaasa Eestis maalähedase elulaadi säilimisele, maapiirkondade arengu kiirendamisele ja sealsete elanike majandusliku tegevuse aktiivsuse kasvule ning tööhõive olukorra paranemisele mesinduse kaudu.
- ✓ tagada piisavas koguses kodumaise mee ja teiste mesindussaaduste tootmine, et rahuldada laieneva meeturu vajadusi, arendades ühtlasi mesindussektori jätkusuutlikkust ja konkurentsivõimet.
- ✓ aidata kaasa looduslike taimeliikide ja kultuurtaimede koosluse tasakaalu säilimisele ja paranemisele mesilasperede arvukuse suurendamise ja mesilaste tolmeldamistegevuse laienemise kaudu.

3. Programmi meetmed

3.1. Tehniline abi mesinikele.

3.1.1. Eesmärk:

Tehnilise abi meetme peamine eesmärk on tagada mesindussektori jätkusuutlikkus ning laiendada mesinduse kandepinda.

3.1.2. Alameesmärgid:

Tehnilise abi meede on orienteeritud järgmistele peamistele alameesmärkidele:

- ✓ arendada mesinikele suunatud mesindusala teavitamise ja nõuande võimalusi trükiste ja elektroonsete teabelevikanalite, sealhulgas mesindusprogrammi veebilehe kaudu;
 - ✓ propageerida ja rakendada õppuste ja teabelevi kaudu mee tootmise progressiivseid tehnoloogilisi lahendusi rõhuasetusega korpustarudega mesindamisel;
 - ✓ suurendada mesinduse kandepinda ja mesinike arvu, tugevdada kohalike ja piirkondlike mesinike ühenduste võimekust, korraldades mesindusala alg- ja täiendõpet, sealhulgas mesinduskursuseid Eesti erinevates piirkondades ning erialast nõustamist;
 - ✓ propageerida ja arendada kõrgema tootlikkusega mesinduslikke tootmisvõtteid, suurendades selle abil mee ja teiste mesindussaaduste toodangu mahtu;
- ✓ propageerida mee tootmisel ja käitlemisel kvaliteeti säästvaid ja parandavaid lahendusi;
- ✓ parandada mee ja teiste mesindussaaduste turustamist tootearendusala teavitamise kaudu;
- ✓ arendada mesinike ja nende ühenduste koostööd, kontaktide loomist ja teabevahetust teiste Euroopa Liidu liikmesriikide mesinike ja mesindusorganisatsioonidega.

3.1.3. Tegevussuunad:

Mesindusprogrammi tehnilise abi meetme elluviimisel on olulisel kohal töötada järgmiste mesindusalase arendustegevuse peamiste tegevussuundadega:

- ✓ nõustada mesinikke veebipõhise nõustamisrubriigi kaudu;
- ✓ korraldada Eesti mesinike teabepäevi ja koolitajate seminare mee tootmise, käitlemise, tehniliste vahendite ja tehnoloogiliste lahenduste, mee kvaliteedi juhtimise ning kvaliteeti säästvate tehnoloogiliste võtete tutvustamiseks;
- ✓ abistada mesinike piirkondlikke ühendusi mesindusalases arendustegevuses läbi õppe- ja teabepäevade korraldamise;
- ✓ levitada mesindusalaseid teadmisi ja propageerida mesiniku kutset, korraldades Eesti erinevates piirkondades mesinduskursusi (algajatele ja edasijõudnutele);
- ✓ levitada mesindusõppuste ja teabematerjale, propageerides mesinike hulgas efektiivsemaid tehnilisi ja tehnoloogilisi lahendusi ning töövõtteid, et vähendada tööajakulu mesilaspere ja toodetava mee ühikulise koguse kohta, suurendades tööviljakust ning ühtlasi vähendades toodetava mee omahinda;
- ✓ tutvustada laialdasemalt korpustarudega mesindamise tehnoloogiat, et suurendada mesinduse tootlikkust ja tööviljakust ning tasuvust;
- ✓ arendada mesindustehnikat ja -tehnoloogiat, töötades välja mesindamise (mee ja mesilassaaduste tootmise ja käitlemise ning tõuaretuse) tehnoloogiliste lahenduste variandid ja skeemid erineva suurusega tootmismesilate tarbeks. See võimaldab soovitada mesinikele mesindamise optimaalseid tehnilisi lahendusi. Kasutatavate seadmete ja töövõtete valiku aluseks on suurem tööviljakus ja mee kõrge kvaliteedi tagamine.
- ✓ mitmekesistada mesinike majandustegevust ja turustamisvõimalusi, propageerides lisaks mee ka teiste mesindussaaduste (vaha, õietolm, suur jms.) laialdasemat tootmist ja väärimist ning turustamist.

3.1.4. Kavandatavad tulemused

- ✓ Mesinike nõustamise raames on mesindusprogrammi veebilehel käivitatud nõustamisrubriik, toimib küsimuste-vastuste rubriik.
- ✓ Läbi on viidud Eesti mesinike (sh. koolitajate aktiivi) teabepäevad.
- ✓ Piirkondlikele ühendustele on korraldatud õppe- ja teabepäevi. Eesti erinevates piirkondades on viidud läbi vähemalt neli mesinduskursust.
- ✓ Vähemalt viie elektroonilise vaatlusmesila võrgustiku toimimise tulemusel paraneb mesinike pidev informeeritus ja teadlikkus mesilaste korjetingimuste jooksvast olukorrast ja muutustest;
- ✓ Mesinike teavitamiseks on perioodiliselt – vähemalt neli (võimalusel kuni kuus) korda aastas – antud välja ja levitatud mesindusalast infolehte “Mesinik”, mesindusalase jooksva teabelevi vajadusteks vähemalt kaks erinevat teabe- ja õppematerjali trükist ning lisaks üks õppefilm aastas. Samuti on levitatud kogu teavet mesindusprogrammi veebilehe kaudu.

- ✓ Mesilates on välja töötatud (ja/või uuritud) ja rakendatud uusi efektiivsemaid või tööviljakust suurendavaid tehnilisi seadmeid ja tehnoloogilisi lahendusi.
- ✓ Rahvusvaheline koostöö ja teabevahetus Põhjamaade, Baltimaade ja teiste Euroopa Liidu riikide mesindusorganisatsioonidega on tihenunud, on arendatud koostööd mesilaste haiguste seireprogrammide ja muude mesindusalaste uuringute raames.

3.2. Varroatoositõrje

3.2.1. Eesmärk

Varroatoositõrje meetme peamine eesmärk on vähendada varroatoosi tõttu mesilasperede nõrgenemisest ja hukkumisest tekkivaid kahjusid mesinduses, parandada mee tootmise tasuvust ning suurendada meetoodangut.

3.2.2. Alameesmärgid

Varroatoositõrje meetme sisu ja suunitlus on orienteeritud järgmistele peamistele alameesmärkidele:

- ✓ töötada välja ja rakendada Eesti varroatoositõrje ja profülaktika 3-aasta detailne tegevuskava ja testmesilatele ühtne tegevusjuhend;
- ✓ jätkata Eesti kliimatingimustesse sobivate efektiivsete ja ökonoomsete varroatoosiseire ja -tõrje meetodite väljatöötamist, testimist ja mesinike hulgas propageerimist;
- ✓ uurida Eestis registreeritud varroatoosivastaste sünteetiliste ravimite ja kasutusel olevate orgaaniliste hapete tõhusust varroatoositõrjes;
- ✓ registreerida kasutatavate vahendite tõhusust ja/või resistentsusilmingute tekkimist samade ravimite järjestikusel kasutamisel ühes mesilas vähemalt kolmeaastase kasutustsükli jooksul;
- ✓ võrrelda kombineeritud ja monoravi (ühe toimeaine põhise ravi) tulemusi;
- ✓ arendada kombineeritud tõrjeskeeme olemasolevate varroatoositõrje vahendite omavahelise kombineerimisega;
- ✓ leida lahendusi puhtast tümoolipulbrist omavalmistatud tümooliribade (tõrjepadjakeste) valmistamiseks ja nende kasutamiseks varroatoositõrjes;
- ✓ parandada mee tootmise tasuvust, vähendades efektiivse tõrje abil või vähese varroatoositundlikkusega mesilasliinide kasutamisega mesilasperede nõrgenemisest või hukkumisest tekkivaid kahjusid.

3.2.3. Tegevussuunad

Varroatoositõrje meetme elluviimisel on oluline rakendada järgmisi tegevussuundi:

- ✓ hinnata ja kontrollida Eesti kliimatingimustesse sobivaid efektiivseid ja ökonoomseid varroatoositõrje meetodeid kahes testmesilas, kasutades Eesti ravimiregistris registreeritud varroatoositõrje vahendeid ning kombineerides neid orgaaniliste hapete ja teiste loodussõbralike meetoditega;
- ✓ uurida testmesilates võrkpõhjade ja püüniskärgede abil varroalestate arvukuse loomulikku taset;
- ✓ hinnata varroatoositõrje vahendite ja raviskeemide efektiivsust varroalestate varisemise intensiivsuse kaudu;
- ✓ teha testmesilates saadud tulemuste kontrollimiseks sõltumatuid kontrolluuringuid; teavitada mesinikke ja nende piirkondlikke ühendusi tehtud uuringute tulemustest;

- ✓ nõustada mesinikke varroatoosi profülaktika, diagnostika ja tõrje küsimustes, samuti võimaliku ravimiresistentsuse osas ning abistada neid sobiva raviskeemi või ravimite valikul.

3.2.4. Kavandatavad tulemused

- ✓ Kahes mesilas on tehtud varroalestade arvukuse jooksva diagnostika seirevaatlusi ja välitöid. Lisaks on võimalusel kaasatud vähemalt kaks vabatahtlikku testmesilat, mida toetatakse varroatoosiravi vahendite soetamisega;
- ✓ Testitud on erinevaid varroalesta tõrjevahendeid ja varroatoosiravi meetodeid, hinnatud nende efektiivsust ja võimalikke kõrvaltoimeid;
- ✓ Seiretulemuste analüüsi põhjal on koostatud kokkuvõtted ja nõuanded mesinikele, mis on avaldatud õppe- ja teabematerjalidena veebilehel ning levitatud teabepäevadel;
- ✓ Programmiperioodi kolme aasta jooksul on koostatud ja avaldatud ning mesinike hulgas levitatud vähemalt üks varroatoositeemaline väiketrükis ja üks õppefilm.

3.3. Meeanalüüsid

3.3.1. Eesmärk

Meeanalüüsi meetme peamiseks eesmärgiks on tõsta Eestis toodetava ja turustatava mee kvaliteeti, mis aitab arendada ja korrastada meeturgu.

3.3.2. Alameesmärgid:

- ✓ tõhustada mee kvaliteeti iseloomustavate näitajate laboratoorset määramist;
- ✓ rikastada meeturgu, arendades botaaniliselt, piirkondlikult või mee tootmisvõtetelt eristuvate meeliikide või tootegruppide iseloomulike tunnuste ja kvaliteedinäitajate süsteemi.

3.3.3. Tegevussuunad:

- ✓ koguda meeproove, teha kogutud mee organoleptiliste ja füüsikalise-keemiliste omaduste ja õietolmu analüüsi ning määrata suhkruid (erinevate meetodite rakendamine);
- ✓ töötada meeproovide analüüsitulemused läbi ja koostada mesinikele tagasiside korrastamisest mee kvaliteeti säästvate ja parandavate tehnoloogiliste võtete propageerimiseks.

3.3.4. Kavandatavad tulemused

- ✓ Mee põhiliste füüsikalise-keemiliste ja organoleptiliste kvaliteedinäitajate osas on kõigil kolmel aastal kogutud ja analüüsitud a´150 meeproovi.
- ✓ Meeproovidest on igal kolmel aastal tehtud 75 õietolmuanalüüsi.
- ✓ Meeproovidest on igal kolmel aastal suhkrute määramisel kogutud ja analüüsitud 50 meeproovi.
- ✓ Meeanalüüside tulemuste põhjal on mesinikele koostatud õppe- ja teabematerjal nõuannete ja soovitusena, mis on trükitud, levitatud ja avalikustatud veebilehel. Lisaks on

programmiperioodi kolme aasta jooksul koostatud ja mesinike hulgas levitatud vähemalt üks meekvaliteedi teemaline õppefilm .

3.4. Mesilasperede arvukuse suurendamine

3.4.1. Eesmärk

Mesilasperede arvukuse suurendamise meetme peamine eesmärk on suurendada mesilasperede arvukuse ja meetootmise potentsiaali, rakendades selleks mesilaste tõuparanduse ja talve- ning haiguskindluse parandamise võtteid ja mesilasemade seemendamist.

3.4.2. Alameesmärgid:

- ✓ tutvustada mesinikele puhtatõuliste mesilaste paremaid omadusi ja seeläbi ka tõuparandustöö vajalikkust;
- ✓ hinnata sissetoodud tõumaterjali ja paljundada seda tõumesilade baasil, varustada Eesti mesilad meie kliimale sobivaks aretatud kvaliteetsete tõuemadega, et tagada mesinduse jätku- ja arengusuutlikkus;
- ✓ luua tõumesilatesse mesilasemade seemendamise abil uued tõusisesed liinid ja kiirendada seeläbi aretustegevust, mis võtaks väheste puhaspaarumisalade tõttu mesilasemade loomuliku paarumise tingimustes rohkem aega.;
- ✓ tagada tõuparandustöö keskuste ja tõumesilade toimimine ühtse tõuparandusala tegevuskava ja -juhendi alusel.

3.4.3. Tegevussuunad:

- ✓ suurendada Eesti mesilasperede arvukust, töötada välja ja rakendada tõuparandustöö detailne 3-aastane tegevuskava ning tõumesiladele mesilasemade seemendamise ühtne tegevusjuhend ja töökorralduse alused;
- ✓ hinnata tõumesilades võrdlevalt erinevaid mesilasliine, et valida ja paljundada Eesti kliimatingimustele sobivaimat, hea talvitumis-, haigus- ja sülemlemiskindlusega, rahulikku ning hea meetootmisvõimega tõumaterjali;
- ✓ rakendada kolmes tõumesilas mesilasemade seemendamist;
- ✓ rakendada mesilasperede arvukuse suurendamise taktikat ja uute mesilasperede tootmise tehnoloogilisi võtteid ning tehnilisi vahendeid (sealhulgas ühekordseid kassett-paarumistaruseid), et suurendada mesilasperede arvu ja levitada mesinike hulgas asjakohast teavet, soovitusi ja nõuandeid.

3.4.4. Kavandatavad tulemused

- ✓ On koostatud ja rakendatud Eestis mesilasperede suurendamise ja tõuparandustöö korraldamise detailne 3-aastane tegevuskava ja tõumesiladele mesilasemade seemendamise alane ühtne tegevusjuhend.
- ✓ Tõumaterjali hindamismetoodikat on rakendatud vähemalt kolmes tõumesilas.

- ✓ Vähemalt kolmes tõumesilas on rakendatud mesilasemade seemendamist, mille tulemus on edukalt seemendatud ja munevad mesilasemad vastavalt buckfasti, itaalia ja kraini tõumesilates.
- ✓ Seemendamisteenus on tehtud kättesaadavaks võimalikult paljudele mesinikele.
- ✓ Mesinikele on koostatud ja levitatud õppe-/teabematerjale; veebilehel on avaldatud teavet erinevate mesilastõugude pidamise võimaluste, paljundamise ja neile optimaalsete mesindusvõtete valiku kohta Eesti piirkondlike meekorje- ja kliimatingimuste kohaselt.

4. Mesindusprogrammi meetmete praktilised tööd ja kulutused

Programmi kulud on esitatud eurodes (€)

Programmi täitmisel tehtavad kulutused sisaldavad käibemaksu.

4.1. Tehniline abi

Programmi täitmise aasta	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Programmi tehnilise teostamise kulud	32951,40	32951,40	32951,40
Mesinike nõustamise kulud	10 800,00	10 800,00	10 800,00
Eesti mesinike teabepäevad	8310,00	8310,00	8310,00
Piirkondlikud õppe- ja teabepäevad	11345,00	11345,00	11345,00
Mesinduskursuste tsüklid	26 200,00	26 200,00	26 200,00
Eesti erinevates piirkondades			
Mesinike teavitamine ja nõustamine	22 280,00	22 280,00	22 280,00
Vaatlusmesilate võrgustik	3 110,00	3 110,00	3 110,00
Mesindustehnika ja -tehnoloogia arendustöö	6 300,00	6 300,00	6 300,00
Rahvusvahelised nõupidamised, kongressid	4 193,60	4 893,60	4 893,60
Kokku tehniline abi:	126 690,00	127 390,00	127 390,00

4.2. Varroatoositõrje

Varroatoosi monitooring, varroatoositõrje meetodite uurimine, vaatlused ja väljaarendamine testmesilate baasil, õppe/teabematerjalide koostamine

Varroatoos kokku: 7 600,00 7 600,00 7 600,00

4.3. Meeanalüüsid

Mee kvaliteediprogrammi kohaselt meeproovide kvaliteedi analüüsid	18600,00	18600,00	18600,00
Meeproovide kogumine, koondamine, protokollimine. Kvaliteedialane analüüs ja teabematerjali koostamine	2 950,00	2 950,00	2 950,00
Mee kvaliteedijuhtimine kokku:	21550,00	21550,00	21550,00

4.4. Mesilasperede arvukuse suurendamine

Tõuparandustöö mesinduses, paarumismesilad, tõumaterjali hindamine ja paljundamine, seemendamine, õppe/teabematerjali koostamine

4. meede kokku: 10 960,00 10 260,00 10 260,00
Mesindusprogrammi aastad kokku: 165 600,00 165 600,00 165 600,00

5. Tööjaotus

5.1. Programmi tegevuse koordineerimine

Kogu mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riikliku programmi juhtimiseks võetakse tööle projektijuht, kes korraldab ning vastutab projekti etappide ja tegevuste täitmise eest (sh. tegevuskava, tegevusaruande, programmi lõpparuande koostamise ja juhtkomisjonile esitamise eest). Projektijuht vastutab projekti läbiviimise, vajaliku dokumendihalduse, aruandluse ja dokumentatsiooni vormistamise ning tähtaegse esitamise eest. Projektijuht korraldab programmi raames Eesti mesinike teabe- ja õppepäevi.

Mesinike nõustamist koordineerib ja täidab erialase ettevalmistusega spetsialist.

Mesindusala teabelevi alaseid tegevusi ja õppe-teabematerjalide planeerimist, trükiettevalmistust ja trükkimist ning jaotamist viib ellu teabelevi spetsialist.

Varroatoositõrje meetme korraldamise ning juhtimisega tegeleb vastava erialase ettevalmistusega spetsialist. Mee kvaliteedi hindamise ja analüüside meetme tegevusi kavandab ja täidab vastava erialase ettevalmistusega spetsialist. Mesilasperede arvukuse suurendamise arendustöö meetme tegevusi juhivad mesilasemade seemendamise alase ettevalmistuse ja kogemusega spetsialist.

5.2. Programmi kaasatud organisatsioonid

Mesindusprogrammi kaasatud põhiorganisatsioonideks on Eesti Mesinike Liit (EML), Eesti Kutseliste Mesinike Ühing (EKMÜ) ja Saaremaa Meetootjate Ühing (SMÜ).

EML, EKMÜ ja SMÜ tagavad käesoleva mesindusprogrammi raames kavandatud tehnilise abi toimumise, varroatoositõrje tegevuskava täitmise ning meeanalüüsi meetme elluviimise, samuti mesilasperede arvukuse suurendamisele suunatud arendustöö ja tegevuskava täitmise. Seda tehakse vastavalt juhtkomisjoni poolt heaks kiidetud detailsele tegevuskavale. Programmi täidetakse koostöös Eesti vastava ala spetsialistide ja teadlastega ning spetsialiseeritud laboratooriumidega.

Eesti Mesinike Liit töötas 1996. a. välja Eesti mesinduse arengukava aastateks 1997–2006 ning selle baasil Eesti riikliku mee mesinduse arengu programmid aastateks 2004–2007 ja 2007–2010 ning mesindusorganisatsioonide koostööna sündinud programmi aastateks 2010–2013.

Nende mesindusprogrammide edasiarendusena on koostatud ka Eesti mee ja teiste mesindussaaduste tootmise ja turustamise arendamise kava aastateks 2013–2016.

Programmi koostamise töögrupis osalesid:

- ✓ Eesti Mesinike Liit
- ✓ Eesti Kutseliste Mesinike Ühing
- ✓ Saaremaa Meetootjate Ühing
- ✓ Eesti Meetootjate Ühendus
- ✓ Eesti Aianduse ja Mesinduse Kesksekselts

Lisaks kaasatakse programmi täitmisse järgmised asutused ja organisatsioonid:

- ✓ Eesti Maaülikooli Veterinaarmeditsiini ja Loomakasvatuse Instituut

- ✓ Eesti Keskkonnauuringute Keskus OÜ
- ✓ Tallinna Ülikooli Ökoloogia Instituut
- ✓ Tallinna Tehnikaülikooli Toiduainete Instituut

Programmi täitmise kaasatakse Eesti mesinikke ühendavad ja mesindusega tegelevad maakondlikud, piirkondlikud ja kohalikud organisatsioonid (loetelu lisas 1).

Programmi rakendamisel tehakse koostööd Skandinaavia ning Baltimaade mesinike liitudega, rakendades võimaluste piires nende kogemusi ja vahetades vastavat teavet.

6. Ajakava

Mesindusprogramm on koostatud kolme aasta kohta perioodiks 01.09.2013–31.08.2016 ja tööd tehakse kolme aasta vältel.

Programmi projektijuht esitab juhtkomisjonile tegevuskava 6 kuu lõikes: 01.03.–31.08. tegevuskava hiljemalt veebruari **teis**el nädalal ja 01.09.–28.02. tegevuskava hiljemalt augusti **teis**el nädalal.

Programmi projektijuht esitab juhtkomisjonile tegevusaruanded 6 kuu lõikes: 01.09.–28.02. tegevusaruande hiljemalt märtsi **esimes**el nädalal ja 01.03.–31.08. tegevusaruande hiljemalt septembri **esimes**el nädalal.

Programmi projektijuht esitab programmi lõpparuande koos viimase tegevusaruandega.

7. Eelarve

Programmi aasta	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Tulud:			
1. EL ja rahvuslik kaasfinantseerimine	165 600,00	165 600,00	165 600,00
Kulud:			
1. Tehniline abi	125490,00	126190,00	126190,00
2. Varroatoositõrje	7 600,00	7 600,00	7 600,00
3. Meeanalüüs	21550,00	21550,00	21550,00
4. Mesilasperede arvu suurendamine	10 960,00	10 260,00	10 260,00
Kulujääk	0	0	0

8. Järelevalve

8.1. Juhtkomisjon

“Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riikliku programmi 01.09.2013–31.08.2016” järelevalve juhtkomisjon moodustatakse Põllumajandusministri käskkirjaga.

8.2. Juhtkomisjoni ülesanded:

- ✓ koostab juhtkomisjoni protseduurireeglid;
- ✓ kinnitab 6 kuu kohta koostatud “Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riikliku programmi 01.09.2013–31.08.2016” täitmise detailse tegevuskava ja tegevusaruande;
- ✓ jälgib tegevuskavade ja tegevusaruannete kaudu “Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riikliku programmi 01.09.2013–31.08.2016” eesmärkide saavutamiseks kasutatavate meetmete efektiivsust ja kvaliteeti;
- ✓ arutab tegevuskavade ja tegevusaruannete “Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riikliku programmi 01.09.2013–31.08.2016” põhjal strateegilisi suuniseid ja prioriteete.
- ✓ kinnitab “Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riikliku programmi 01.09.2013–31.08.2016” lõpparuande.

Makseagentuuri (Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti PRIA) ülesanded:

korraldab administratiivset ning kohalpealset kontrolli ning tagab, et rahastataks üksnes abikõlblikke tegevusi.

8.3. Juhtkomisjoni liikmed

Juhtkomisjoni liikmed on Põllumajandusministeeriumi, Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti PRIA (makseagentuur), Veterinaar- ja Toiduameti, Eesti Mesinike Liidu, Eesti Kutseliste Mesinike Ühingu, Saaremaa Meetootjate Ühingu, Eesti Meetootjate Ühenduse, Eesti Aianduse ja Mesinduse Keskseksi esindaja ja projektijuht.

8.4. Näitajad

Komisjon hindab, kas programmi rakendamine on tulemuslik, mõjus ja kvaliteetne, lähtudes järgmistest efektiivsuse ja edukuse hindamise näitajatest:

- ✓ läbi on viidud ettenähtud arv õppe- ja teabepäevi ning mesinduskursusi;
- ✓ mesinike nõustamise raames on mesindusprogrammi veebilehel tööle rakendatud ja toimib küsimuste-vastuste rubriik;
- ✓ töötab vähemalt 15-liikmeline koolitajate aktiiv, kes osaleb koolituste läbiviimisel ning õppe- ja teabepäevade ettevalmistamisel;
- ✓ tegevuskava alusel toimib vähemalt viie elektroonilise vaatlusmesila võrgustik;

- ✓ on koostatud ja veebilehel avaldatud ettenähtud arv nõutava kvaliteediga teabe- ja õppematerjale;
- ✓ on täiendatud mee kvaliteedinäitajate seiretulemuste andmebaasi;
- ✓ on teostatud nõutav arv mee kvaliteedianalüüse;
- ✓ sisse on seatud kaks varroatoosi testmesilat;
- ✓ vähemalt kolmes tōumesilas on tōuparandustōo raames rakendatud tōumaterjali hindamismetoodikat ja mesilasemade seemendamist.

9. Kontaktandmed

Projektijuht Aivar Raudmets (isikukood 37104054923). Postiaadress Valgevase 8A-2, Tallinn, postinindeks 10414. Telefon +372 53 414 067. E-posti aadress mesindusprogramm@gmail.com

Eesti Mesinike Liit Vilmsi 53G, Tallinn, postinindeks 10147. Tel. +372 63 764 93 Mob. +372 52 93 589. E-posti aadress aleksander.kilk@ttu.ee.

Eesti Kutseliste Mesinike Ühing. Laane küla, Ülenurme vald, Tartumaa, postinindeks 61714. E-posti aadress info@meveda.ee.

Saaremaa Meetootjate Ühing. Hellamaa küla, Muhu vald, Saaremaa, postinindeks 94701. E-posti aadress aimar.lauge@gmail.com

10. Riiklik ja struktuuriabi mesindusele

Eestis ei saa mesindus ei suunatud struktuurabi ega riiklikku toetust.

Eesti mesinduse struktuur

Eesti mesindussektori üldist struktuuri ja spetsiifilisi näitajaid käesoleval ajal iseloomustava kokkuvõtte koostamisel on lähtutud Euroopa Komisjoni määruse (EÜ) nr 917/2004 lisa nr 2 nõuetest.

1. Mesilasperede ja mesinike arv

✓ mesilasperede arv kokku (2012. a. esialgsed andmed)	41 400
✓ mesinike arv kokku (2012. a.)	5 934
✓ professionaalsete mesinike (kutsemesinike) arv (2012. a.)	17
✓ professionaalsete mesinike mesilasperede arv (2012. a.)	3 208

2. Meeturu struktuur 2012. a.

2.1. Mesinike meetoodangu müügistruktuur

✓ otsemüük tarbijale	78%
✓ otsemüük jaemüüjale	9%
✓ müük mee pakenduskeskustele või vahendajale	9%
✓ müük tööstusele	2%

2.2. Mee import:

✓ mee impordi osakaal meetoodangu suhtes	34%
--	-----

2.3. Mee eksport:

✓ mee ekspordi osakaal meetoodangu suhtes	0,3%
---	------

3. Mesiniku meemüügi hind (EUR/kg ilma km-ta) 2012. a

✓ otse tarbijale	4...8.10
✓ kaubandusele	4.50...8.00
✓ müük pakendajale või vahendajale	3.00...4.50
✓ meemüük tööstusele	4.00...7.00

4. Mee tootmise ja pakendamise kulud (arvestatud EUR ühe mesilapere kohta)

4.1. Püsikulud	41.00
----------------	-------

4.2. Muutuvkulud	43.90
------------------	-------

sealhulgas:

✓ varroatoositõrje	4.90
✓ talvine toitmine	19.00
✓ pakendamine (nõud)	6.50
✓ mesilaste rändpidamine	2.60

5. Mee kvaliteet

Eripärasertifikaat: Euroopa Liidu Nõukogu määrus (EÜ) nr 509/2006 – ei ole kasutatud

Geograafilised tähised: Euroopa Liidu Nõukogu määrus (EÜ) nr 510/2006 – ei ole kasutatud

Päritolunimetus: Euroopa Liidu Nõukogu määrus (EÜ) nr 510/2006 – ei ole kasutatud

LISA 1

Programmi täitmise kaasatavad mesinikke ühendavad ja mesindusega tegelevad piirkondlikud organisatsioonid ja seltsingud:

1. Elva Aianduse ja Mesinduse Selts (Tartumaa);
2. Harju Mesinduse Selts (Harjumaa);
3. Hiiumaa Mesinike Selts (Seltsing) (Hiiumaa);
4. Ida-Viru Mummu Selts (Ida-Virumaa);
5. Jõgeva Aianduse ja Mesinduse Selts (Jõgevamaa);
6. Järvamaa Mesinike Selts (Seltsing) (Järvamaa);
7. Jüri Kihelkonna Mesinduse Selts (Harjumaa);
8. Karksi-Nuia Aianduse ja Mesinduse Selts (Viljandimaa);
9. Keila Aiandus- ja Mesindusselts (Harjumaa);
10. Kunda Aianduse ja Mesinduse Selts (Lääne-Virumaa);
11. Läänemaa Aianduse ja Mesinduse Selts (Läänemaa);
12. Lääne-Virumaa Mesinike Selts (Seltsing) Lääne-Virumaa);
13. Otepää Aianduse ja Mesinduse Selts (Valgamaa);
14. Puka Aianduse ja Mesinduse Selts (Valgamaa);
15. Põltsamaa Aianduse ja Mesinduse Selts (Jõgevamaa)
16. Põltsamaa Mesinike Selts (Jõgevamaa);
17. Põlvamaa Mesinike Selts (Seltsing) (Põlvamaa);
18. Pärnu Aianduse ja Mesinduse Selts (Pärnumaa);
19. Raplamaa Mesinike Selts (Raplamaa);
20. Saarde Aianduse ja Mesinduse Selts (Pärnumaa);
21. Saare Aianduse ja Mesinduse Selts (Saaremaa);
22. Saare Mesinike Ühing (Saaremaa);
23. Tallinna Aianduse ja Mesinduse Selts (Harjumaa);
24. Tallinna Mesinike Ühistu (Seltsing) (Harjumaa);
25. Tapa Aianduse ja Mesinduse Selts (Lääne-Virumaa);
26. Tartu Aianduse ja Mesinduse Selts (Tartumaa);
27. Turba Aianduse ja Mesinduse Selts (Harjumaa);
28. Tõrva Aianduse ja Mesinduse Selts (Valgamaa);
29. Türi Aianduse ja Mesinduse Selts (Järvamaa);
30. Viljandi Aianduse ja Mesinduse Selts (Viljandimaa);
31. Võrumaa Mesinike Selts (Seltsing) (Võrumaa)

LISA 2 Programmi detailne eelarve